

PETER MARKHAM SCOTT

ČLOVEK, KI MU JE BILO MAR ZA NARAVO

// Vid Potočnik

foto: WWF

PETER M. SCOTT

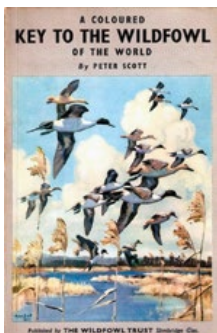
Rojstvo: 14. september 1909 (London)

Smrt: 29. avgust 1989

Poklic: ornitolog, naravovarstvenik, slikar, pomorski častnik, televizijski voditelj, športnik

Privatno življenje: poroka z romanopisko Elizabeth Jane Howard (1942) in po ločitvi s Phillipom Talbot-Ponsonby (1951), hčerki Nicola (rojena 1943) in Dafila (1951) ter sin Falcon (1954)

Barvni ključ za določanje vodnih ptic sveta - eno izmed Scottovih del, opremljeno s številnimi njegovimi ilustracijami.

»N avduši dečka za prirodoslovje. To je boljše kot igra. Napravi iz njega prizadevnega moža,« je polarni raziskovalec Robert Falcon Scott napisal svoji ženi Kathleen ter komaj dveletnemu sinu Petru v svojem zadnjem pismu pred smrtjo. Očetove besede so vsekakor pustile pečat na materi in kasneje tudi na sinu. Peter Scott je posledično postal ena izmed ključnih oseb za varovanje narave in živalstva, strasten ornitolog, uspešen umetnik in vzor mnogim.

ZA UVOD

Večini ljudem je Peter Markham Scott znan kot ustanovitelj Svetovnega sklada za naravo (World Wildlife Fund - WWF) in njegov predsednik, drugim pa kot zares nadarjen umetnik, ki je za temo svojih slik vedno izbiral ptice. Glavni vzgib, da je Peter ustanovil Svetovni sklad za naravo, je bilo najverjetneje njegovo mišljenje o človeških dejanjih, ki so kar po vrsti uničevala živalske vrste in njihov življenjski prostor. Sklenil je, da je treba nekaj ukreniti. Tudi sam je bil sicer v mladosti strasten lovec, ki je streljal predvsem ptice in vrh vsega še za zabavo. Prijateljem se je zdel nekoliko čuden, saj je ptice spoštoval, obenem pa jih z veseljem streljal. A nekega dne se je v njem zgodil preobrat, ko je na nasprotnem rečnem bregu opazil ranjeno gos. Zasmilila se mu je in kmalu po tem dogodku je njegova lovška kariera postala le še zgodovina. Začel se je ukvarjati s slikanjem ter postal zavzet naravovarstvenik.

VIHRAVO OTROŠTVO

Peter Scott je s svojo materjo in krušnim očetom Edwardom že v mladih letih veliko potoval po svetu in se navduševal nad raznolikostjo živih bitij. Bil je dislektik in imel zato težave z branjem in pisanjem, a kljub temu je preživel dneve otroštva brezskrbno in nadvse pustolovsko. S prijatelji je gojil sove in netopirje, se zanimal za večče, v žepu pa velikokrat prenašal belega dihurja. To je bilo zelo nenavadno in zato nič čudnega, da ga učitelji niso preveč marali.

V internatski šoli Oundle, kjer so veliko pozornosti namenjali pouku prirodoznanstva, so se Petru močno vtisnile v spomin odprave na bližnjo reko, ki jih je vodil sam ravnatelj internata, in ga popeljale v ornitologijo. Najbolj se je navdušil nad gosmi.

Na kolidžu Trinity v Cambridgeu se mu je zgodila podobna izkušnja kot slavnemu naravoslovcu Charlesu Darwinu; pri študiju naravoslovja se je ob razkosavanju mrtvih živali začel dolgočasiti. Stožilo se mu je po svežem zraku in opazovanju živali v divjini. »Vsakdo se lahko na pamet nauči imena fosilov in razvrstitve živali, jaz pa želim početi nekaj neobičajnega,« je bil eden njegovih rekov. Čas si je popestril z nadvse nevarnim hobijem: plezanjem po strehah zgodovinskih stolpov kapelic in kolidžev. To je bilo seveda strogo prepovedano. Ker s študijem ni bil zadovoljen, se je vpisal na študij zgodovine umetnosti in arhitekture ter uspešno diplomiral. Kasneje je študij nadaljeval na Kraljevi akademiji v Londonu in postal priznan umetnik.

HAVAJSKA GOS (*Branta sandvicensis*), ki jo je Peter rešil pred skorajšnjim izumrtjem, spet biva na Havajih in v Slimbridgu.

foto: Roger Wasley

POMEMBNA ŽIVLJENJSKA IZKUŠNJA

Z zaključkom študija se je začel del njegovega življenja, ki ga ne najdemo pri vsakomur. Preselil se je v opuščeni Vzhodni svetilnik, kjer je celih šest let slikal divje ptice. Takrat so nastala številna njegova najboljše slikarska dela in prva izmed njegovih osemnajstih knjig, *Jutranji let*.

Poleg slikarstva se je posvečal tudi športu. Večkrat je tekmoval v jadranju, kjer si je pridobil lepo število nagrad. Med 2. svetovno vojno je služil v Kraljevi vojni mornarici. Zaradi svojih sposobnosti je že kmalu poveljeval dvema flotama bojnih ladij.

SLIMBRIDGE IN SKLAD ZA DIVJE PTICE

Leta 1945 je Peter Scott prvič obiskal mokrišče Slimbridge. Osupnil je ob številnih ptičjih vrstah, ki so prebivale tam, in že naslednje leto ustanovil Sklad za divje ptice.

V Skladu so se Scott in sodelavci najprej spopadali s problemom havajskih gosi (*Branta sandvicensis*). Gosem je grozilo skorajšnje izumrtje, zato so svoja prva prizadevanja za ohranitev vrste namenili prav njim. Leta 1950 jim je uspelo uspešno vzgojiti nekaj osebkov in spustiti v divjino. Ne-Ne, kakor havajsko gos imenujejo v angleškem jeziku, je tako lahko ponovno zaživela v naravnem življenjskem okolju.

V Slimbridgu je Scott preživel vse več časa. Tu se je izobraževal, preuredil okolico (postavil opazovalnice) in si v okviru Sklada za divje ptice zadal cilj čim več ljudi ozavestiti o nepravilnih človeških dejanjih v naravi in jim približati njeno lepoto.

Za gojitev in ohranitev vrste so v Slimbridge dobili tudi šest osebkov pegastih bleščavk (*Asarcornis scutulata*) iz jugovzhodne Azije. Okolje v Slimbridgu so prilagodili tako, da so se race počutile domače. Šele po 20 letih jim uspelo vzgojiti skupino 200 ptic, ki so jih potem postopno izpuščali.

Sklad za divje ptice je kmalu postal zelo znan in pridobival je vedno več članov. Pridružili so se mu priznani tuji ornitologi, kar je močno izboljšalo številne projekte Sklada. Med vrstami, ki jim jih je uspelo rešiti, so bile havajske gosi, pegaste bleščavke in palčje race, oziroma evropske beloglavke (*Oxyura leucocephala*). Nekaterim vrstam pa žal ni bilo več pomoči.

Eno izmed bolj zanimivih prizadevanj Sklada je bilo posvečeno malemu labodu (*Cygnus columbianus*), ki je leta 1948 priletel v Slimbridge. Scott mu je uredil posebno »labodje jezero«. Tega je začelo obiskovati vedno več labodov in navdušeni Peter Scott je ob tem povedal: »Med vsemi izkušnjami s pticami, kar se jih morem spomniti, me je prav vez s temi čudovitimi labodi nekako najbolj razveseljevala. Da te ptice po njihovi osem tisoč kilometrov dolgi krožni poti vleče nazaj v prav ta mali ribnik ...«

SVETOVNI SKLAD ZA NARAVO

Peter Scott je sodeloval tudi z Mednarodno zvezo za varstvo narave (IUCN), ki je skrbela za preprečevanje izumiranja vrst in ohranjanje genske raznolikosti. Takrat so začeli sestavljati sezname ogroženih vrst po razredih: ptice, sesalci, plazilci, dvoživke in ribe. Ogroženost so razdelili na različne stopnje, da bi vedeli, katere vrste so bližje izumrtju.

Scottu hitrost dela IUCN-a ni ustrezala, saj je želel poenostaviti priprave na reševanje vrst. Septembra leta 1961 je zato pomagal ustanoviti Svetovni sklad za naravo, za katerega je ilustriral logotip - pando. Leto kasneje je postal predsednik IUCN in pripravil Rdeči seznam. Javnost pa ga je zaradi številnih njegovih oddaj in knjig še vedno imela za sinonim WWF. Za pomoč severnemu medvedu mu je leta 1973 angleška kraljica Elizabeta podelila viteški naziv.

LITERATURA:

- COURTNEY, J.(1997): Sir Peter Scott, ustanovitelj Svetovnega sklada za naravo, ki je svoje življenje posvetil varovanju narave. - Mohorjeva založba, Celje.
- <https://www.britannica.com>
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Peter_Scott

Močvirni rezervat **SLIMBRIDGE** vse leto radi obiskujejo profesionalni ornitologi, ljubitelji ptic in družine, ki imajo rade naravo. foto: **Adrian Pingstone**

Slike ptic umetnika Petra Scotta: kratkokljune gosi (*Anser brachyrhynchus*) vzletajo s polja, snežne gosi (*Anser caerulescens*) po nevihti in sive gosi (*Anser anser*) v snežni nevihti

Peter Scott je ilustriral logotip Svetovnega sklada za naravo (WWF).